

Korta rapporter – *Short communications*

Blåmespar *Parus caeruleus* föder upp unge av svartvit flugsnappare *Ficedula* *hypoleuca*

*Blue Tit Parus caeruleus pair raises a
Pied Flycatcher Ficedula hypoleuca
nestling*

JAN-ERIC NILSSON

Jag har sedan början av 1980-talet bedrivit holkstudier i Linderås (Tranås kommun, Jönköpings län, 57°58' N; 14°15' E). Under åren 1986–2005 genomfördes ett strukturerat projekt där en första uppsats gällande den svartvita flugsnapparens *Ficedula hypoleuca* häckningsbiologi tidigare publicerats (94 holkar; Nilsson 2008). Holkarna har även studerats under de år som följt, dock i reducerad omfattning (minst 55 holkar) och med lägre ambitionsnivå. Under våren 2010 hände något jag aldrig tidigare upplevt. Förvisso har det under årens lopp hänt, att jag påträffat blandkullar med ägg av främst talgoxe *Parus major* och svartvit flugsnappare, men dessa har aldrig resulterat i att ungar blivit flygga av båda arterna. Även Erik Borgström (2005) ansåg att lyckade samhäckningar var extremt ovanliga och redovisade i sin artikel de 10-tal fall som är kända i vårt land. Oftast är det fråga om talgoxe+blåmes *P. major*+*P. caeruleus* men också talgoxe+svartvit flugsnappare (halsbandsflugsnappare *F. albicollis*). År 1999 upptäcktes i Borgströms holkområde i Värmland en samhäckning just mellan blåmes och svartvit flugsnappare och detta betecknade han som den första dokumenterade i landet. Denna rapport skulle således beskriva den andra bekräftade blandkullen av dessa två arter.

Händelseutvecklingen var följande:

- Den 21 april* – hade en mes börjat bygga sitt bo av mossa i holken.
- Den 10 maj* – hade en svartvit flugsnappare tagit över och börjat bygga ovanpå och redet var i stort sett färdigbyggt den 16 maj.
- Den 22 maj* – ville jag kontrollera flugsnapparens äggläggning, men fann i stället att en blåmes tagit över och lagt 6 ägg, men att det också fanns ett blått flugsnapparägg i redet.
- Den 27 maj* – kontrollerades holken åter och blåmesen ruvade då samtliga 7 ägg.
- Den 7 juni* – hade kläckningen påbörjats, blåmesonan tryckte och jag ville inte störa i detta känsliga skede.

Den 15 juni – konstaterade jag till min stora förvåning att samtliga 7 ägg var kläckta och att flugsnapparungen var betydligt större än de egna ungararna. Kullen togs ur holken och fotograferades (se bild).

Den 26 juni – visade det sig att samtliga ungar var lyckligt utflugna.

Vad hände egentligen i den aktuella holken? Var det blåmesen som under sitt bobygge blev bortkörd av den svartvite flugsnapparen, men som senare lyckades ta tillbaka holken? Mycket tyder på att blåmesen börjat sin äggläggning den 16–17 maj, d.v.s. just när flugsnapparen i stort var klar med sitt rede. Detta skulle innebära att kullen var färdigvärt den 21–22 maj. Men när under blåmesens värpskede lyckades den svartvite flugsnapparen nästla in sitt ägg i kullen – och varför? Några tydliga svar kan inte ges på dessa frågor, men mycket tyder på att flugsnapparen gav upp kampen med blåmesen mellan 17–21 maj. Under samma dagar registrerades nämligen en nyss påbörjad flugsnapparahäckning i en närliggande holk, ca 30 meter från den första. En hypotes skulle kunna vara att flugsnapparhonan, när det första redet övergivits ändå lade sitt första ägg där, varefter hon lade resten av kullen i den nya holken? Något som skulle kunna tala för detta är, att kullen i den senare endast bestod av 5 ägg (normalt 6–7 ägg).

Det finns således ett antal frågor som tyvärr inte har några svar. Faktum kvarstår dock – jag har aldrig under alla år kunnat registrera något liknande, d.v.s. att ett artfrämmande ägg både ruvats och kläckts och att ungen därefter matats och kommit på vingarna.

Referenser

- Borgström, E. 2005. Blandkullar mellan svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*, blåmes *Parus caeruleus* och talgoxe *P. major*. *Ornis Svecica* 15: 43–44.
- Nilsson, J-E. 2008. Resultat av 20 års holkstudier – främst rörande svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca*. *Ornis Svecica* 18: 52–64.

Summary

During 20 years with 94 nest-boxes and another five years with at least 55 nest-boxes, I have carefully recorded the breeding performance of the birds that used the boxes. In 2010, I observed a pair of Blue Tit successfully raising a young of Pied Flycatcher together with its own young. This was the first time that I observed this, and only once before has it been reported that a Blue Tit has raised flycatcher

young in Sweden. The sequence of events was as follows: tit nest material in the box on 21 April, new flycatcher nest under construction above the tit nest on 10 May and completed on 16 May, one Pied Flycatcher egg and 6 Blue Tit eggs in a new tit nest on 22 May, the seven eggs being incubated on 27 May, all seven young hatched and more than half-grown on 15 June with the flycatcher nestling larger than the tit nestlings (see photo), all successfully fledged on 20 June. It is possible that it was the same flycatcher that first started to build in the nest-box, then was evacuated by the Blue Tit and then completed a clutch in another nest-box only 30 meters away. That female may have laid one egg in the Blue Tit nest-box and then the remaining eggs in its own box. Her clutch was only five eggs which is less than a normal clutch of 6–7 eggs in my area.

Jan-Eric Nilsson, Sänninge, Brohagen 1, 57397 Tranås. E-post j-e.n@telia.com

Flush behavior of Common Snipe *Gallinago gallinago* resembling that of Great Snipe *Gallinago media* at Skálholt, Iceland

Beteende hos enkelbeckasin Gallinago gallinago vid stötning liknande det som förekommer hos dubbelbeckasin Gallinago media observerat vid Skálholt, Island

HENRIK LERNER

In several field guides there is mentioned a difference in behavior between Common Snipe *Gallinago gallinago* and Great Snipe *Gallinago media* when the birds are flushed (Message & Taylor 2007, Svensson et al. 2009). Common Snipes flush at longer distances (usually 10–15 m) than Great Snipes (approximately 5 m), and fly longer, higher, more rapidly and have a more zig-zagging trajectory. Sounds are made by wings in Great Snipe and sometimes a silent sneeze may be heard. Common Snipe on the other hand, often calls with a 1–2 syllable long call (Cramp 1983, Message & Taylor 2007, Svensson et al. 2009).

I present here four observations of flush behavior of Common Snipe made at Skálholt, Iceland in September 2010 that seems to blur this picture. Then I will discuss the implication.

Bird 1: September 20, 2010, 06:05–07:25 (WET), flushed 2 m from observer, flew approximately 50 m until it settled. Trajectory quite straight ended by a circular movement until it landed. It called “check”.

Bird 2: September 20, 2010, 06:05–07:25 (WET), flushed 5 m from observer, flew low, zig-zagged along the roadside. No sound.

Bird 3: September 20, 2010, 06:05–07:25 (WET), flushed 20–30 m from observer, flew long. It called “curresh” when flushed (where “u” is pronounced as “u” in “cut”).

Bird 4: September 21, 2010, 13:40–16:10 (WET), flushed 5 m from observer. Called “ketch” in flight.

Three of these four birds were flushed at a much closer distance than expected for Common Snipe, the distance rather being similar to that of Great Snipe. Other behaviors more typical for Great Snipe were also present, such as a straight trajectory and a low height of flight. The behavior of bird 2 was the one that was most similar to that of a Great Snipe. The only behavior similar to Common snipe was the zig-zagging trajectory.

These observations show that some aspects of flush behavior cannot be solely used for distinguishing between Common Snipe and Great Snipe in all occasions. A combination of behavior and morphological features should be used in field studies of these species.

Acknowledgements

Lars Liljegren, University of Linköping, helped with the English spelling of the calls. The fieldwork was carried out in connection to a conference held at Skálholt and the travel grant was financed by NordForsk Nordic Network for the Philosophy of Medicine and Medical Ethics (NNPMME).

References

- Cramp, S. (ed.) 1983. *Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa. The birds of the Western Palearctic*. Vol. III. Oxford University Press, Oxford.
- Message, S. & Taylor, D. 2007. *Waders of Europe, Asia and North America*. Reprinted and corrected version. Christopher Helm, London.
- Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström, D. 2009. *Fågelguiden. Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält*. Bonnier Fakta, Stockholm.

Sammanfattning

Flera fälthandböcker anger att det finns en skillnad i beteende mellan enkelbeckasin *Gallinago gallinago* och dubbelbeckasin *Gallinago media* när de blir uppskrämda. Enkelbeckasin lyfter längre bort från observatören (vanligtvis mellan 10 och 15 meter) än dubbelbeckasin (ungefär 5 m). Enkelbeckasin flyger längre, högre, snabbare och med en mer zickzackande flykt än dubbelbeckasin. Dubbelbeckasin har vingljud och ibland en lätt nysning. Enkelbeckasin yttrar ett 1–2 stavigt lockläte.

Jag vill här beskriva fyra observationer av uppskrämda enkelbeckasiner vid Skálholt, Island i september 2010 som komplicerar bilden. Därefter diskuterar jag konsekvenserna av observationerna. *Individ 1*: 20 september 2010, 06:05–07:25 (WET), lyfte 2 m från observatören, flög ungefär 50 m innan den tog mark. Flyktbana relativt rak men avslutades med en cirkelförelse innan den landade. Lät “tjeck”. *Individ 2*: 20 september 2010, 06:05–07:25 (WET), lyfte 5 m från observatören, flög lågt, zickzackade längs med vägen. Inga läten. *Individ 3*: 20 september 2010, 06:05–07:25 (WET), lyfte 20–30 m från observatören, flög långt. Lät “karäsch” när den lyfte med betoning på andra stavelsen. *Individ 4*: 21 september 2010, 13:40–16:10 (WET), lyfte 5 m från observatören. Lät “kättsch” i flykten.

Vid tre av fyra observationer lyfte enkelbeckasiner mycket närmare än förväntat, motsvarande det avstånd som anges för dubbelbeckasin. Andra beteenden liknande dubbelbeckasins noterades också som rak flyktbana och låg flykt. Beteendet hos individ 2 var det som var mest likt dubbelbeckasins. Den hade dock enkelbeckasins zickzackande flykt.

Observationerna visar att man alltid bör ta hänsyn till alla delar av beteendet i kombination med utseendet när beckasiner stöts i samband med inventeringar.

Henrik Lerner, Department of Animal Environment and Health, Swedish University of Agricultural Sciences, P.O. Box 234, SE-53223 Skara, Sweden and Centre for applied ethics (IKK), Linköping University, SE-58183 Linköping, Sweden.

E-mail: henrik.lerner@liu.se